

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Summae seu Manualis Doct. Navarri

Ávila, Esteban de
Azpilcueta, Martín de

Lvgdvni, 1609

§. I. de co[n]tentis in bulla cœnæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41656

EXCOMMVNICATIO VI.

De excommunicationibus iuris,

*Et primum de excommunicationibus
in Bulla Cœna contentis.*

§. I.

EXCOMMVNICATIONES Bullæ A
Ecclesie editæ à Gregorio XIII. non sunt
ad homine, sed à iure, latæ, quia mens fuit
eiusdem Gregorij, vt non finirentur sua
morte. cap. 27. num. 74. in Nouo num. 73.

Prima excommunicatio contra hæreticos. B
Hæc non comprehendit magos, qui aliàs
nō sunt hæretici. Solūm comprehendit fau-
tores, receptatores, & defensores hæretico-
rum formaliter, scilicet eo respectu, quo
sunt hæretici. num. 55.

Comprehendit eos, qui hæresim quam
credunt, exprimunt verbo, aut scripto, aut
nūtu, vel signo. verbis æquipollente: quam-
uis nullus hominum id viderit, seu audiue-
rit, aut probari non possit. Sufficit enim, vt
ex natura sua sit probabile, vt consequenter
ipso facto subiaceat pœnis. num. 56. cap. 27.

Non comprehendit hæreticos purè men-
tales: nec etiam purè exteriores solum in
foro conscientie. Nec habentem, vel legen-
tem

tem libros Catholicorum, in quibus referuntur dicta hæreticorum: nec elucidatos per annotationes hæreticorum. num. 6. Licet iste vltimus incidere possit in censuram Iudicis librorum, Pij IV. Ibidem.

II. *Contra Schismaticos.* Quamquam omnis hæreticus est schismaticus, quia separat se à fide, & ab obedientia, & vnitare Ecclesiæ, non tamen omnis schismaticus est hæreticus. Vnde hæc censura comprehendit, eum qui se separat ab vnitare Ecclesiæ, nolendo subesse ei, vel membris eius, quatenus sunt eius, licet aliàs credat esse vnam Ecclesiam, & vnum Vicarium Christi supremum. num. 57. Quid sit schisma. vide tit. Schisma.

III. *Contra appellantes ad futurum Concilium* Consulens & auxilium præbens, non incurrunt, donec appellatum fuerit, seu appellatio subsequatur. Quòd si vniuersitas, collegium, aut capitulum sit ad id consulens, aut auxilians, incurreret non excommunicationem, sed interdictum, cum appellatum fuerit. num. 58. vide infr. §. litt.

IV. *Contra Piratas &c.* Hæc solum comprehendit principaliter versantes in agendis prædis, percutiendis aut interficiendis occurrentibus in mari. num. 59.

Comprehendit consulentem, & auxiliantem. Non tamen comprehendit gerentes

EXCOM. VI. §. I. BVLLA 257

tes sua negotia vel mercimonia cum amicis, vel bella iusta, siue iniusta cum inimicis, & depradantes aliquando incidenter. Nec facientes hoc in fluminibus tantum: non tamen requiritur quod id faciant omnibus nationibus, vel fere omnibus, sed sufficit id facere illis aut illis nationibus. num. 59.

V. *Contra accipientes naufragorum bona.*
Hac explicatur num. 117. & in hoc Comp. tit. Excommunicatio v. i. §. i v. & tit. Naufragium.

VI. *Contra imponentes noua pedagia.*
Per verbum noua intelliguntur etiam incrementa veterum. Per pedagia & gabellas intelliguntur portoria, & alia vectigalia. Per illa verba (*ad id potestatem non habentes*) includitur solus, & omnis, qui recognoscit superiorem in temporalibus. num. 61. Per illud *exigit* intelligitur haeres imponentis, publicanus, conductor, & etiam famulus. Per illud *prohibita* intelliguntur simpliciter prohibita, id est, quae nec a laicis nec a clericis iuste possunt exigi: Quae vero prohibita sunt exigi a clericis, & non a laicis, dicuntur prohibita secundum quid. Vnde qui ea petit a clericis, incurrit excommunicationem, non hanc, sed aliam. cap. Quamquam, de usur. lib. 6. vide in Auctore. cap. 27. num. 128. & in hoc Comp. tit. Excom.

R v. §. v.

Qui autem minuta pedagia exigunt clericis, sicut à laicis, non habita ratione fructuum Ecclesiasticorum, non incurunt excommunicationem, neque hanc, neque aliam eiusdem Bullæ cœnæ, quæ est xvi. in Antiq. & in Nouo est xviii. hoc habetur num. 69. incurunt tamen isti excommunicationem in dicto cap. quamquam.

VII. *Contra falsarios bullarum.* Non includuntur supplicationes signatæ à Papa (quas signaturas vocant) sub appellatione litterarum Apostolicarum in materia obliosa. II. Excommunicatio hæc in iis solum est reseruata Papæ, quæ continentur sub hac clausula: nam quatenus continetur in illo capite, *Ad falsariorum*, non est reseruata quamuis illud hic innouet, ac extendat. III. Non comprehendit falsarium litterarum Episcopi, vel Nuncij vel Penitentiarum comprehendit tamen falsarium Brevium Papæ. IV. Nec etiam includuntur, sumptu impetrantes litteras Apostolicas, vtentes illis: neque vtentes falsis litteris nisi soli laici, & hi quidem non in hac clausula, sed in illa capitis *Ad falsariorum*, includuntur. Ille autem dicitur habere falsas litteras, aut vti illis, qui sciens aut scire debet esse tales, vtitur eis. V. Non comprehendit

dit corrigentem aliquod punctum aut litteram, sine mutatione sententiæ, saltem in foro conscientiæ. cap. 27. num. 62.

VIII. *Contra deferentes arma Turcis.* Per equos intelliguntur etiam debiles, vel morboſi, traditi à Turcis, & arte Christianorum in eorum terris curati: & equi alij quilibet apud nos nati, & nutriti etiam intelliguntur. Per *arma* intelligitur generatim omnia arma bellicæ ad pugnam principaliter facta, seu destinata, vt ligna, trabes, ferrum & alia metalla: denique omnia offensusua etiam, cultri & cultelli: item omnia defensiusua. Sed inter arma bellica possunt computari lapides, fustes, baculi, ligna, trabes, & alia quatenus à deferente destinata fuerint directè vel indirectè ad pugnae comoditatem: alioqui inter merces numeranda sunt. Per *ferrum*, & *alia metalla, aurum & argentum &c.* intelliguntur tam facta quàm infecta: & forte possent includi sub nomine auri & argenti ipsam numisma & pecunia signata. Vena tamen ferri, & aliorum metallorum non comprehenduntur, nisi iuxta intentionem deferentis. Per *instrumenta bellica* intelliguntur tubæ, cornua, fistulæ, litui, tympana, & alia musicalia. Per *lignamina* includuntur omnia genera trabium & lignorum ad nauis, & turremes, aut machinas bellicas fabricandas, &

R.
non

non tamen ligna ad ignem fouendum. Per *funes* non solum linei, canapei, sed etiam lanei, spartei & ex alia materia conferti intelligi debent. Per *Turcas* non intelliguntur heretici, nec Iudæi, nec alij Gentiles, quibus cum non est bellum Christianis, neque etiam alij Turcæ, & Sarraceni, qui contra alios Turcas & Sarracenos adiuuant Christianos.

Excusantur principes, vel duces Christiani qui donant Turcis, vnum vel alterum enslem, hastam, vel sclopum, vel equum in gratiam beneficij accepti, vel accipiendi. c. 27. 63. Denique generaliter comprehendit deferentes huiusmodi res prohibitas etiam solo animo lucrandi, quamuis paciscerentur, quod nunquam vterentur eis contra Christianos. Non tamen comprehenduntur Christiani, qui metu mortis remigant in triremibus Turcarum contra Christianos, quamuis peccent morte nec possint absolui, nisi firmiter proponant se nunquam id facturos, etiam si ob id vitam amittant. c. 27. n. 63. Secus de illis, qui sponte remigant in eisdem, aut certe qui Turcarum & Sarracenorum naues regunt contra Christianos. nam hi videtur excōmunicari per c. *Ita quorundam*, & per c. *Ad deliberadam*. Hoc colligitur ex eodem n. in fine, vbi speciatim loquitur de regentibus naues Turcarum. item c. *ex libro illo Repetitionū in c. ita quorundam*.

rundam, quæ citat hoc eodem num. in initio.

Christiani autem, qui metu, vel sponte remigant aut regunt naues Turcarum contra alios infideles, neque excommunicantur, neque peccant. num. 63.

IX. *Contra impedientes, necessaria adducen- tes Romã.* Includit omnes Christianos omnia in hac clausula contenta facientes, nõ tamen comprehendit eos qui iuste impediunt propter utilitatem suæ Reipublicæ, aut ob salutem corpoream suorum, timore pestis in Curia grassantis. num. 64.

X. *Contra malè tractâtes venientes vel recedentes à Curia.* Hæc est vndecima in Nouo. Nõ loquitur de Roma, sed de eius Curia, vbi cumque illa sit. Roma enim, & Sedes Apostolica, vel eius Curia diuersa sunt. n. 65.

Tantum loquitur de euntibus aut redeuntibus ratione Curia. Sed hoc mutatum est in Nouo. Comprehenditur qui cum nullam habeat iurisdictionem facit id, sicut Iudex, vt Caietanus ait, sed non est ei assentiendum in hoc. non enim requiritur quòd ad incurrendum careat iurisdictione, sed in genere dicit omnes quosuis tam iurisdictione carentes quàm non carètes. in Nouo. Atque voluntas, & propositum percutiendi, seu interficiendi, non solum requiritur, vt cõcipiatur tempore animi pacati, sed sufficit, vt concipiatur

R 3 piatus,

piatur animo irato & turbato, dūmodo cō-
cipiatur ante rixā, & percussionē. c. 27. n. 65.

X I. *Contra malè tractantes Romipetas.* Hęc
est decima in Nouo. comprehendit omnes
facientes principaliter, aut accessorie con-
tenta in hac clausula. Requiriturque quod
ij sint peregrini euntes Romam causa deu-
otionis, vel peregrinationis, vel manentes in
ea, vel recedentes ab ea. n. 66. Nouo n. 65.

X II. *Contra iniuriosos Cardinalibus.* Com-
prehendit eos, qui iniuriant non solū Car-
dinales, sed etiam qui iniuriant Patriarchas,
Archiepiscopos, Episcopos, Legatos, &
Nuncios. Comprehendit etiam eos, qui iniu-
riant suis Legatos, & Nuncios Sedis Apostolice,
Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos
in suis diocēsis. Et comprehenduntur Iu-
dices seculares id iubentes, aut exequen-
tes, eorūque liētores, executores, auxi-
liantes, & consulentes. Quod si iuberent eos
exire ē curia regis, aut alio loco qui non sit
eorū diocēsis, non ligarentur. Non tamen
comprehendit eum qui hęc faceret cum
moderamine inculpatæ tutela: aut cum
probabili ignorantia, noctu aut interdū eos
in alieno habitu repertos. Hęc clausula in-
nouat Clem. Si quis Suadente. de pœnitentia
& cap. fœlicis de pœnit. lib. 6. & continet
plura & efficaciora quàm illa, licet paucio-
ribus

ribus verbis. Episcopus autem hinc solum intelligitur, qui est consecratus, non qui solum est electus & confirmatus, licet adierit possessionem. num. 67.

XIII. *Contra impediētes cursum caussarum Curia.* Comprehendit omnes qui impediunt cursum caussarum ad Curiam recurrentium, vel in Curia prosequentium: item impediētes executionem litterarum Apostolicarum, item eos qui impediunt, & male tractant caussarum gestores, quovis modo sua negotia procurantes: item eos qui impediunt instrumenta super his petita dari: denique eos qui impediunt impetrationes litterarum gratiae vel iustitiae à Sede Apostolica. Comprehenduntur non solum, qui haec faciunt auctoritate iudiciaria laica, sed etiam qui Ecclesiastica, vel quavis alia privata. Haec clausula in Nouo includit plures alios, quam in Antiquo.

XIV. *Contra usurpātes fructus.* Haec distinctius & explicatius ponitur in No. hoc modo XIV. *Contra aduocātes causas iudicarias Curiae, seu Apostolicas.* XV. *Contra trahētes ad suum tribunal personas Ecclesiasticas: aut quā statuentē contra libertatem Ecclesiasticā.* XVI. *Contra impediētes iurisdictionē Ordinariorū.* XVII. *Contra usurpantes fructus, &c.* XVIII. *Contra imponētes Ecclesiasticis collectas.*

tales, &c. sine auctoritate Papæ. Hæc clausula, quæ longissima est, cōtinetur in Antiquo sub eodem numero scilicet Excommunicatione. XIII. & in Nouo, vt hic distinctum est. Solum comprehendit facientes hæc auctoritate iudiciali, vel laica. c. 27. n. 69. No. 70 Per illa verba (*prætextu violentiæ*) includit impediētes executionem litterarum Apostolicarum sub prætextu tollendæ violentiæ. Quales sint illi, an semper maximè in tēpore & forma, supplicatione, seu appellatione facta, dubium est à Sede Apostolica determinandum. Quamquam satis videtur hic determinari quoad eos, qui propter illas nullatenus ad tribunal eius, ad quæ supplicatur, vel appellatur, adductas, vel adducendas impediūt. Quod verò multi iure munire conātur id quod in Hispania & Gallia pro indubitato habetur, scilicet quòd possint Reges defendere possidētes colorato titulo beneficia Ecclesiastica, ne sine iusta causæ cognitione deturbentur, vel spoliētur virtute illarū litterarum etiam Apostolicarum, remitto definitioni Domini nostri Papæ, an satis muniant. Non tamen videtur iure probari posse consuetudinem illam quorundam recentiorum, qui decernūt bene, vel malè esse appellatum ab interlocutoriis, ob actus, quos iudices à quibus facient vel desinent facere post appella

appellationes ab eis interpositas. Cū omnis sententia interlocutoria ex solis ante illam actis sit approbanda, vel reprobanda: Additum in Nouo cap. 27. num. 70.

Per illa verba (*prater iuris canonici*) in clausula. XV. in Nouo addita, quæ sunt noua, excluduntur iudices sæculares qui in casibus à iure permisis vocant Ecclesiasticos ad sua tribunalia. Per illa verba quæ in ead. clausula. XV. habentur (*nostris iuribus praiudicatur*) comprehenduntur solùm, qui per statuta, & decreta id faciunt. Ibid. Clausula quæ in Nouo. est. XVI. inseritur in fauorem Ordinarij, cuius iurisdictio est fouenda & fauorabilis. Per illa verba (*Quiue iurisdictiones seu fructus*) prouidetur indemnitati fructuum Ecclesiasticorum. Et vt incurratur hæc censura, quinque requiruntur. I. Quòd sint redditus Ecclesiastici, & non prophani, etiam si ad Ecclesiasticum pertineant. II. Quòd capiatur tamquam redditus Ecclesiastici. III. Quòd pertineant ad aliquem. IV. Quòd capiatur absque licentia Papæ. V. Quòd capiatur auctoritate, & potestate vsurpata. Quare latrones, & milites qui rapiunt eos, vt quelibet alia bona prophana, nõ incurrunt hanc censuram. Secus de iis qui rapiunt eos à tempore vacationis Sedis Apostolicæ. Per illud quòd pertineant ad aliquem, intelliguntur etiam

R § bona

bona communia pertinentia ad Conuentus, Monasteria, Ecclesias, licet ad nullam aliam personam peculiarem attineant, imò intelliguntur commendatarij, æconomi, successores etiam futuri & personæ etiam fidei ob paritatē æquitatis & rationis. c. 27. n. 69. No. 70. De exigentibus ab Ecclesiasticis minuta portoria, &c. vide suprâ excōmunicatione. 6.

XV. in Antiq. & in Nouo. XIX. *Contra laicos cognoscentes de criminalibus Clericorum.* Hæc tollit omnia priuilegia circa hoc data imperatoribus, regibus, & aliis principibus & Rebus publicis. num. 70. & in No. nu. 71.

XIV. *Contra occupantes Terras Ecclesiarum, & alia bona Sedis Apostolica.* Hæc diuiditur in Nouo in XX. & XXI. Per hanc declaratur quòd Ecclesiæ Romanæ iura & bona nulla taciturnitate, vel patientia perditur. c. 27. n. 72.

XVII. *Contra malè absoluentes à censuris Bullæ Cœnæ.* Hæc non est reseruata, & potest Ordinarius absoluerè ab ea, siue sit lata à iure, siue ab homine, quia est generalis. Solum comprehendit præsumentes absoluerè. n. 73.

DE EXCOMMUNICATIONIBUS PAPÆ RESERUATIS EXTRA
BULLAM CŒNÆ. §. II.